

พุทธนิติศาสตร์ในยุค AI: เมื่อ 'อมตธรรม' คือเข็มทิศกำกับเทคโนโลยี

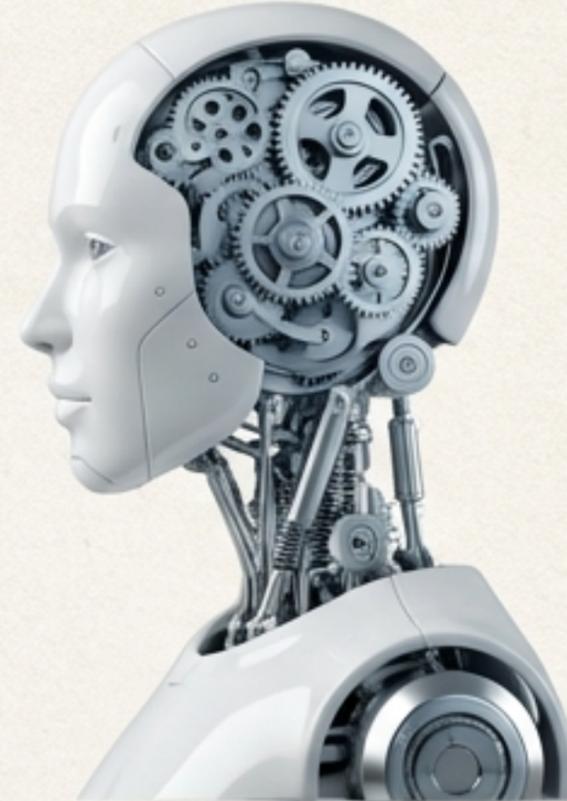
การบูรณาการพุทธปรัชญา จริยธรรม และกฎหมาย เพื่อการอยู่ร่วมกับปัญญาประดิษฐ์อย่างยั่งยืน

Based on the concept of 'The Inner & Outer Governance Model' (แบบจำลองการทำกับดักภายในและภายนอก)

AI คือ ‘สังขาร’ ที่ไร้เจตนา

Human (Cetana)

AI (Suññatā)

Definition

ในมุมมองพุทธศาสนา AI คือ ‘สังขาร’ (Sankhara) – สิ่งที่ถูกปรุงแต่งขึ้นจากข้อมูล (Data) และอัลกอริทึม (Algorithm)

The Missing Core

AI ประมวลผลได้เร็วและกว้างไกล แต่ขาด ‘เจตนา’ (Cetana) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของกรรม

Key Insight

AI ไม่มีความรัก ความกลัว หรือความละอาย (หิริโอตตปปะ) มันจึงเป็นเพียงรูปธรรมที่ว่างเปล่าหากปราศจากคำสั่งมนุษย์

เจตนาที่ วิกฤตเว กมูม: รากฐานความรับผิดชอบของผู้สร้าง

“วิกฤตทั้งหลาย เราคิดว่าเจตนาคือกรรม”

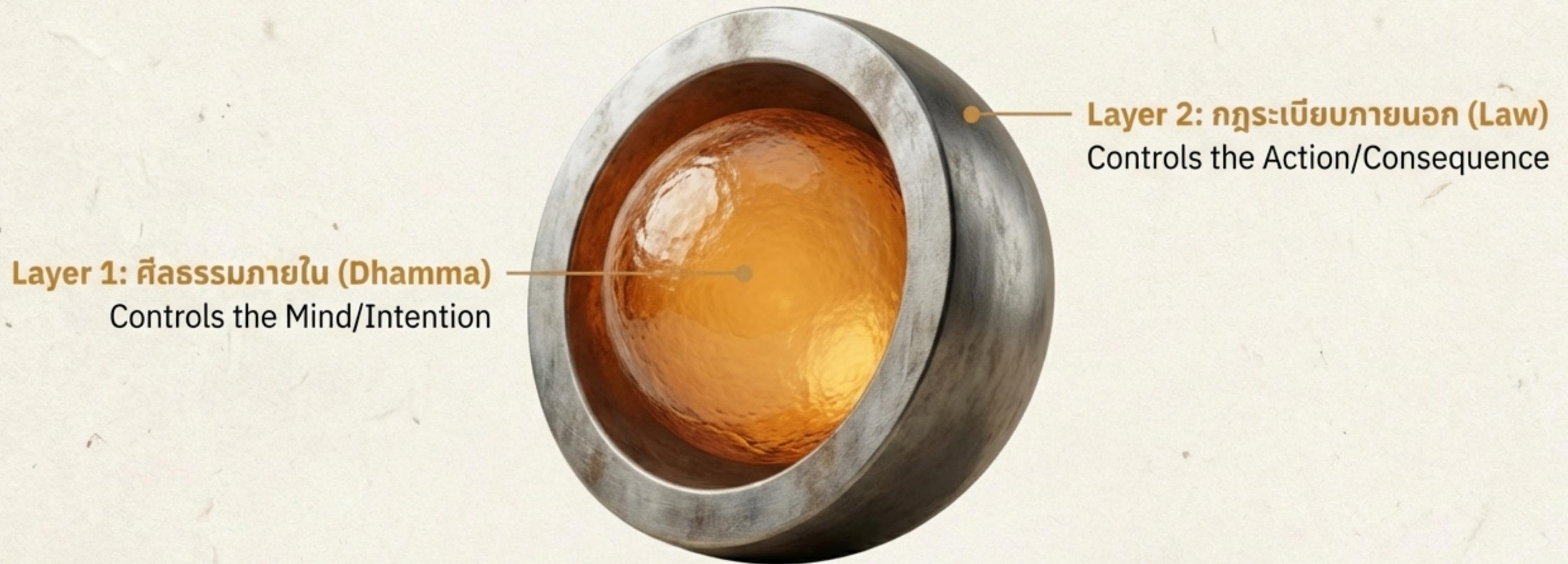
User/Developer (ผู้ทรงกรรม)

ศีลธรรมของ AI เริ่มต้นที่ปลายนิ้วผู้เขียน Code หากสร้าง Algorithm เพื่ออมเมหรือสร้างความแตกแยก นั่นคือการสังสม ‘อกุศลกรรม’

Legal Parallel

สอดคล้องกับหลัก ‘Product Liability’ และ ‘EU AI Act’
– ผู้สร้างเครื่องมือต้องรับผิดชอบผลกระทบ ไม่ใช่โทษเครื่องมือ

โมเดลการกำกับดูแลสองชั้น (The Dual Governance Model)

กฎหมายควบคุมพฤติกรรมจากภายนอก แต่ศีลธรรมควบคุมมนุษย์จากภายใน
— สังคมที่ยั่งยืนต้องพัฒนาทั้งสองชั้นควบคู่กัน

อริยวัฑฒ์ 5: มาตรฐานจริยธรรมสำหรับ AI

5 Virtues	Technical/Legal translation
1. ศรัทธา (Saddha)	Trustworthy AI: ระบบต้องโปร่งใส (Transparency) และอธิบายที่มาของการตัดสินใจได้ (Explainability/GDPR)
2. ศีล (Sila)	Non-violation: ไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ไม่เก็บข้อมูลเกินจำเป็น (Data Minimization)
3. สุตะ (Suta)	Data Integrity: ข้อมูลที่ใช้เทรน (Training Data) ต้องถูกต้อง ครบถ้วน และปราศจากอคติ (No Bias)
4. จาคะ (Caga)	Reducing Inequality: ใช้ AI เพื่อกระจายโอกาส ไม่ใช่เพื่อการผูกขาด (Anti-Monopoly)
5. ปัญญา (Panna)	Critical Thinking: ผู้ใช้ต้องรู้เท่าทัน ไม่ตกเป็นทาส ความสะดวกสบายจนสูญเสียการคิดวิเคราะห์

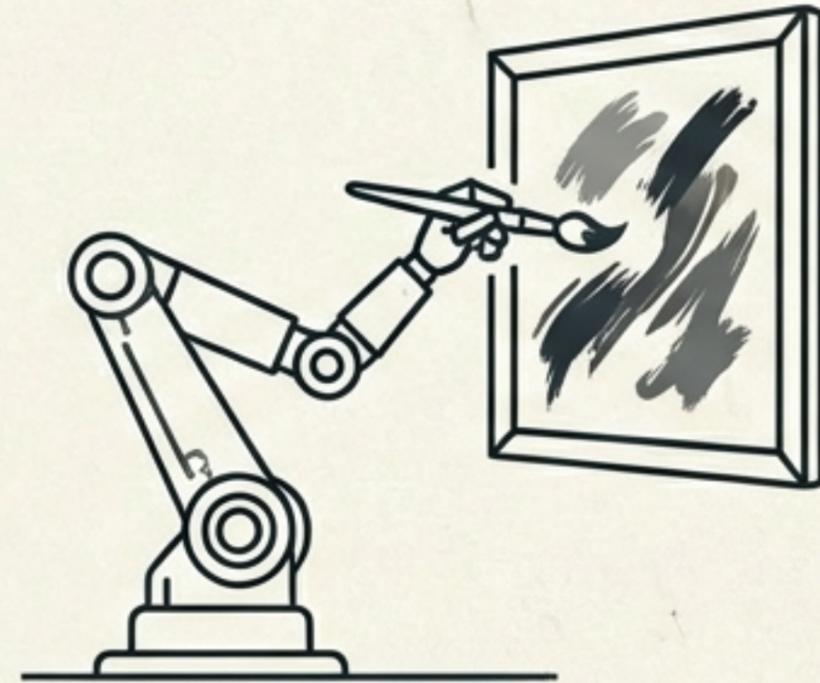

คัสข้อ 1 และ 2: สิทธิในชีวิตและทรัพย์สินดิจิทัล

คัสข้อ 1 (ปาณาติปาตา) = Right to Life

- **Challenge:** รถยนต์ไร้คนขับ (Autonomous Vehicles) และ อาวุธสังหารอัตโนมัติ (LAWS)
- **Question:** ใครรับผิดชอบเมื่อ AI ช่าง? (Who is liable?)

คัสข้อ 2 (อกินนาทานา) = Property Rights

- **Challenge:** การดูดข้อมูล (Scraping) ไปเทรน AI โดยไม่ขออนุญาต และการละเมิดลิขสิทธิ์ (Generative AI vs IP)
- **Principle:** การนำสิ่งที่เจ้าของไม่ได้อนุญาตมาใช้ประโยชน์ คือการเบียดเบียน (Exploitation)

อาชญากรรมไซเบอร์ผ่านเลนส์ศีล 5

ศีลข้อ 3 (กามะสุมิจจาจารา) → Sexual Dignity

Non-Consensual Deepfake – การสร้างสื่อลามกปลอมเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีและความยินยอม (Consent)

ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา) → Truth & Information

Fake News & Hallucinations – เมื่อ AI สร้างข้อมูลเท็จหรือบิดเบือนความยุติธรรมจะพังทลายเพราะขาดความน่าเชื่อถือ

ศีลข้อ 5 (สุราฯ) → Cognitive Autonomy

Digital Addiction – อัลกอริทึมที่ออกแบบให้เสพติด (Addictive Design) คือความมีนเมาสมัยใหม่ที่ทำลายสติ (Mindfulness)

สรุป 3: รากฐานของกระบวนการยุติธรรม

กายสรุป (Body) &
วจีสรุป (Speech)
รากฐานกฎหมายอาญา (Criminal
Law), หมิ่นประมาท, พรบ.คอมฯ

มโนสรุป (Mind)
รากฐานของเจตนา (Mens Rea) —
การไม่โลกและไม่พยายาม
คือการป้องกันอาชญากรรมที่ต้นเหตุ

โทษ 3: ความฉลาดในการอยู่ร่วมกับ AI

อายุโทษ

(ความฉลาดในความเจริญ)

รู้จักใช้ประโยชน์ (Efficiency) —
AI ช่วยร่างสัญญา วิเคราะห์คดี

อุปายโทษ

(ความฉลาดในความเสื่อม)

รู้ทันความเสี่ยง (Risk Awareness) — รู้ว่า AI อาจนำไปสู่การเลิกจ้าง หรือ การสูญเสียความเป็นส่วนตัว

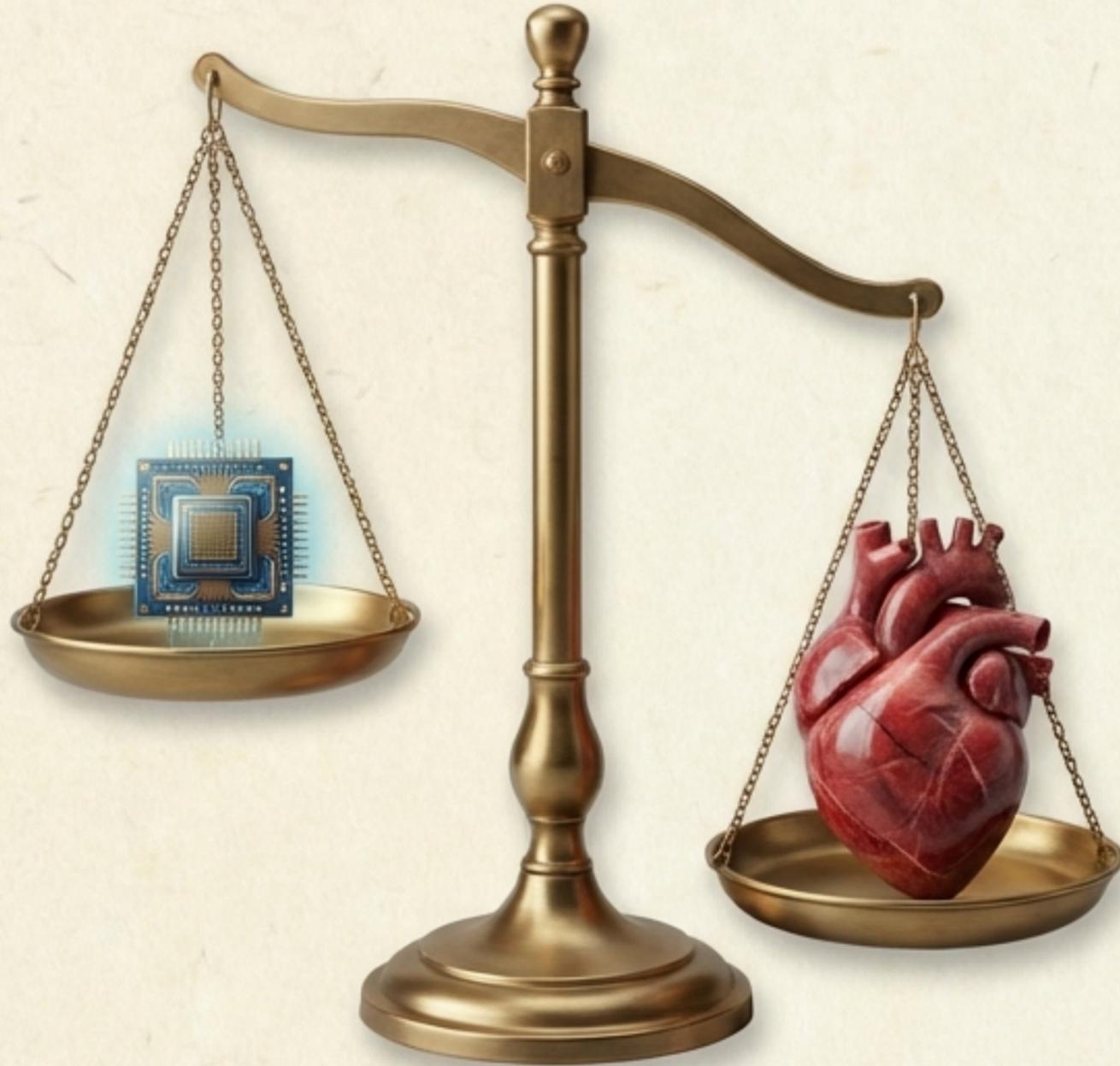
อุปายโทษ

(ความฉลาดในอุบาย)

รู้วิธีการจัดการ (Management) —
เข้าใจกลไกกฎหมาย
มาตรการตรวจสอบ (Audit)

เมื่อ AI ไร้ ‘หิริโอตตปปะ’ (The Void of Conscience)

The Deficit:

AI ไม่มี ‘โลกบาลธรรม’ —
ไม่รู้สึกรู้สีกเมื่อทำพลาด ไม่กลัวบาปเมื่อทำชั่ว

The Solution: Human-in-the-Loop

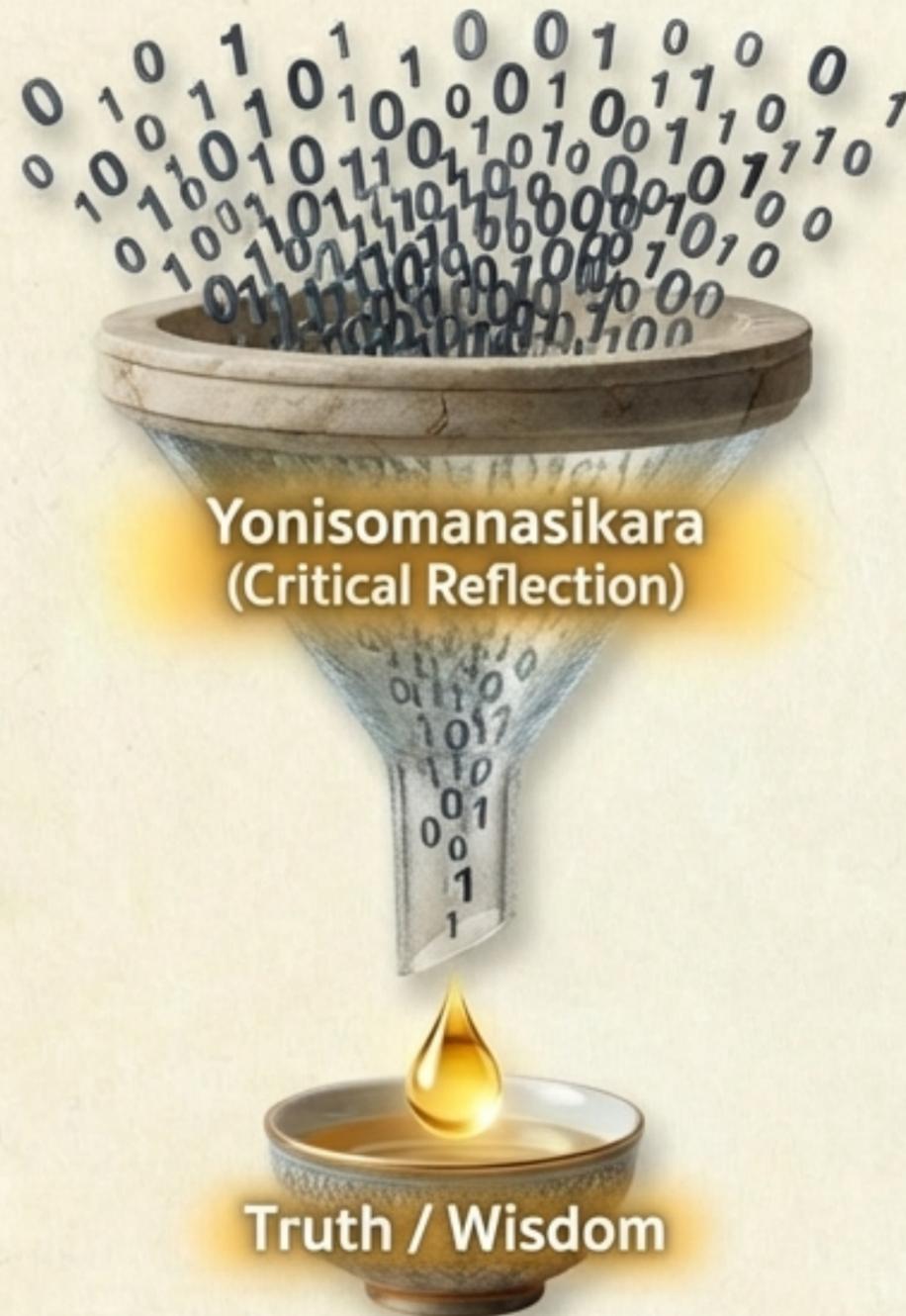
ในการตัดสินใจเรื่องความเป็นความตาย
(Judiciary, Medicine, War)

มนุษย์ต้องเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้ายเสมอ

Mechanism: Ethics by Design

ต้องฝังจริยธรรมลงใน Code ตั้งแต่เริ่มต้น
ไม่ใช่รอแก้ปลายเหตุ

โยนิโสมนสิการ: ภูมิคุ้มกันทางปัญญาในยุค Post-Truth

- **Critical Reflection:** ฝึกการคิด สืบสาวเหตุปัจจัย แยกแยะระหว่าง ‘ข้อมูลที่ AI ป้อน’ กับ ‘ความจริง’

- **Majjhima Patipada (ทางสายกลาง):** ไม่ปฏิเสธเทคโนโลยี (Luddite) และไม่พึ่งพาจนงมงาย (Techno-worship)

- **Education Goal:** สร้างมนุษย์ที่มี ‘Digital Wisdom’ ไม่ใช่แค่ ‘Digital Literacy’

ศีล 5 กับปรัชญากฎหมายสากล

Buddhist Ethics
(พุทธจริยศาสตร์)

Western Legal Philosophy
(ปรัชญากฎหมายตะวันตก)

- **Natural Law Theory:**
กฎหมายต้องอิงศีลธรรม (Universal Ethics)
- **Restorative Justice:**
เน้นการแก้ที่เหตุ (Mindset) และเยียวยา
- **Prevention:**
ศีล 5 คือ Soft Law ที่มีประสิทธิภาพที่สุด

‘ศีลมาก กฎหมายใช้น้อย’ — การสร้างสมดุลระหว่างกฎหมายแห่งกรรมและกฎหมายบ้านเมือง

ภาวะผู้นำวิถีพุทธในยุค AI

เมตตา (Metta)

ออกแบบ AI เพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษย

อุเบกขา (Upekkha)
วางใจเป็นกลาง
ใช้ข้อมูลอย่างปราศจากอคติ
(Unbiased)

มุทิตา (Mudita)

ส่งเสริมให้ AI สร้างความเจริญก้าวหน้า

กรุณา (Karuna)
ใช้เทคโนโลยีช่วยแก้
ปัญหาความทุกข์ยาก

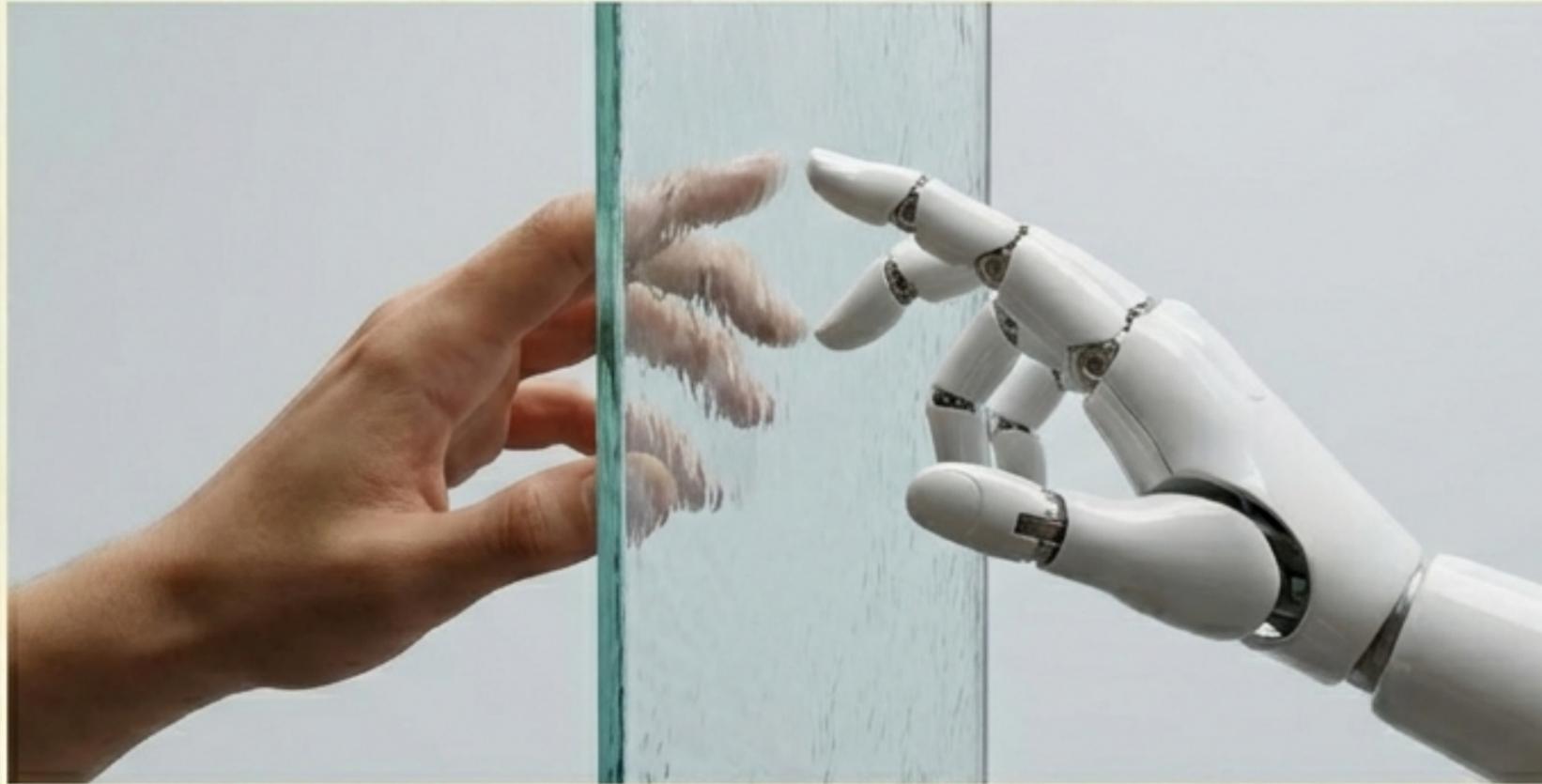
สัมปยุตตธรรม 7 : ผู้นำต้องรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้กาล และรู้ประมาณในการใช้เทคโนโลยี

วิสัยทัศน์สู่อนาคต: อริยะเอไอ (Ariya AI)

- **Goal:** เปลี่ยนจาก ‘Artificial Intelligence’ สู่ ‘Enlightened Intelligence’
- **Definition:** AI ที่พัฒนาด้วย **อุดมธรรม** — ขับเคลื่อนด้วยปัญญาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับจิตใจมนุษย์
- **Closing Principle:** เทคโนโลยีคือ ‘บริวาร’ ที่ช่วยเกื้อกูลให้มนุษย์เข้าถึงธรรมและความจริงได้ง่ายขึ้น

บทส่งท้าย: AI คือกระจกสะท้อนเงาของมนุษย์

“AI คือกระจกสะท้อนจิตใจมนุษย์...
เมื่อคนมีสุจริต กฎหมายจะเบา เมื่อคนไร้สุจริต กฎหมายจะหนัก”

จงพัฒนา ‘**กฎหมายภายใน**’ (จิตสำนึก) ให้เข้มแข็ง เพื่อควบคุม ‘**เครื่องมือภายนอก**’ (AI) ให้เกิดประโยชน์สุขอย่างแท้จริง